

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

*ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ*

*ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ*

*Հետազոտության թեման՝ Նախաայրբենական փուլի
կազմակերպման նպատակներն ու իրականացման ուղիները*

Առարկան՝ Մայրենի

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Մարինա Համլետի Բալայան, դասվար

*Ուսումնական հաստատություն՝ Հովհաննես Բասկովի անվան թիվ
132 հիմնական դպրոց*

Երևան 2022

Բովանդակություն

Ներածություն.....	3
1. Նախաայբբենական փուլի կազմակերպման նպատակներն ու իրականացման ուղիները.....	4
2. Նախաայբբենական շրջանի վերջում աշակերտների ձեռք բերած գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների սահմանները.....	9
3. Գրաճանաչության նախաայբբենական շրջանի դասերին ներկայացվող մանկավարժամեթոդական պահանջները	10
4. Դասի պլան	12
Եզրակացություն.....	14
Օգտագործված գրականության ցանկ	15

Ներածություն

Թեմայի արդիականությունը: Նախաալբերենական շրջանը հստակ խնդիր ունի՝ երեխաներին նախապատրաստել տառուսուցմանը: Սա առաջին դասարանի կարևորագույն խնդիրն է: Եթե այս փուլում երեխան հիմնավոր աշխատեց, ալբերենական շրջանը ավելի հանգիստ ու թեթև կանցնի՝ առանց ավելորդ ջանքերի:

Մինչև տառ սովորելը առաջին դասարանցին պիտի հասկանա՝ ինչ է հնչյունը, պիտի լսի ու արտասանի **5-6** հնչյունների բառերի բոլոր հնչյունները: Ինչպես մարդկությունն է հասել տառի գաղափարին և հայտնագործել այն, այդպես էլ երեխան պիտի անի:

Ճիշտ է, գրաճանաչության ուսուցման մասին խոսվել է Խ. Աբովյանի, Ա. Բահաթրյանի, Թ. Խզմայանի, Գ. Էդիյանի և Ա. Ղարիբյանի մեթոդական ձեռնարկներում, սակայն. գրաճանաչության ուսուցման հարցը ամբողջության մեջ վերցված առաջին անգամ քննարկվել է Լ. Խուդոյանի «Գրաճանաչության ուսուցման մեթոդիկա» (1935 թ.) և Ա. Տեր-Գրիգորյանի «Գրաճանաչության մեթոդիկա» (1968 թ.) գրքերում, որոնցից միայն երկրորդն է գործածության մեջ՝ չնայած անցած ժամանակաշրջանում նրանում ևս զգալի փոփոխություններ են կատարվել: Այսօր առկա են մի շարք ուսումնասիրություններ որոնք նվիրված են գրաճանաչության մեթոդիկային, սակայն այդ հիմնախնդրի ցանկացած ուսումնասիրություն արդի է և կարևոր:

Թեմայի նպատակը և խնդիրները: Թեմայի նպատակն է ներկայացնել նախաալբերենական շրջանի կազմակերպման նպատակները և ուղիները:

Ելնելով առաջադրված նպատակից ուսումնասիրվել են հետևյալ խնդիրները

- վերլուծել նախաալբերենական փուլի կազմակերպման նպատակներն ու իրականացման ուղիները
- կազմել դասի պլան նախաալբերենական փուլի որոշակի խնդրի լուծման համար:

1. Նախաայբբենական փուլի կազմակերպման նպատակներն ու իրականացման ուղիները

Գրաճանաչության ուսուցման նախապատրաստական շրջանի հիմնական նպատակը երեխաներին միասնական դասարանական կոլեկտիվի մեջ կազմակերպելը և կարողալ ու գրել սովորելու աշխատանքի համար նրանց տեսականորեն ու գործնականորեն, հոգեբանորեն ու ֆիզիկապես նախապատրաստելն է: Այս շրջանի տևողությունը միշտ էլ տատանվել է. մինչև վերջերս՝ հնչունային մեթոդի գործադրման ժամանակ, այն տևում էր 2—3 շաբաթ, հնչույթավանկային մեթոդի գործադրումով այդ ժամանակը կրճատվեց հասցվեց 1 — 1,5 շաբաթի, հնչույթաբառային մեթոդի գործադրման պայմաններում այն տևում է 3 — 4 շաբաթ և այլն: Տևողության այս տարբեր ժամկետների առկայությունը պայմանավորված է քաղաքային և գյուղական դպրոցների, մանկապարտեզներից ու ընտանիքներից դպրոց եկած երեխաների դպրոցի համար պատրաստված լինելու աստիճանի, բարբառային միջավայրի և երեխաների տարիքային տարբերություններով, որոնք որոշակիորեն ազդում են գրաճանաչության ուսուցման ճիշտ կազմակերպման ու դրա արդյունավետության վրա: Ընդ որում, նախապատրաստական շրջանի տևողությունը երբեմն կարող է որոշել դպրոցը՝ ելնելով տեղական պայմաններից և այդ ժամանակն ավելի նպատակահարմար օգտագործելու հնարավորություններից¹:

Նախապատրաստական շրջանը ոչ միայն անհրաժեշտ, այլև խիստ կարևոր է բոլոր դպրոցների ու բոլոր առաջին դասարանների համար, որովհետև հետագա աշխատանքի ամբողջ հաջողությունը մեծ չափով կախված է նաև աշակերտների դպրոցի համար լավ նախապատրաստված լինելուց, այն ինչ երեխաների մեծ մասն առայժմ դպրոց է գալիս չնախապատրաստված, ուստի այդ նախապատրաստությունը պետք է ստանա դպրոցում: Այդ նախապատրաստությունը պետք է կատարվի ժամանակակից մանկավարժական գիտությունների պահանջներին համապատասխան, որոշակի ծրագրով ու մեթոդներով, որպեսզի անհրաժեշտ արդյունք տա, նպաստի երեխայի մտավոր զարգացմանը, գրաճանաչության ուսուցման համար անհրաժեշտ պայմանների ապահովմանը:

Այս շրջանի համար բնորոշ են հետևյալ հիմնական խնդիրները՝ աշակերտների ծանոթացումը դպրոցական կարգուկանոնին, երեխաների խոսքի զարգացումը, տեսողության, լսողության, կինեսթետիկ զգացողության և ուշադրության մշակումը, գրելու համար ձեռքի նախապատրաստումը, կարդալու սկզբնական կարողության

¹ Ա.Տեր-Գրիգորյան, Գրականության մեթոդիկա, Երևան, 1968, էջ 41:

ձևավորման համար անհրաժեշտ նախադրյալների ստեղծումը, աշխարհաճանաչողական տարրական տեղեկությունների հաղորդումը, աշակերտների ուսումնասիրումը, դասարանական միասնական կոլեկտիվի ստեղծումը և այլն: Այս աշխատանքներից ամեն մեկը յուրովի վերցրած տարբեր տիպի պարապմունքների մի ամբողջ համակարգ է կազմում, սակայն առանձին ու անկախ հանդես չի գալիս. հնարավոր չէ ասել, թե երբ է ավարտվում մեկը և երբ է սկսվում մյուսը, որովհետև դրանք խորապես միմյանց մեջ ներթափանցված, փոխադարձորեն միմյանց լրացնող ու ամբողջացնող աշխատանքներ են:

Ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների արդյունավետության ապահովման համար կարևոր նշանակություն ունի դասարանի ճիշտ կոմպլեկտավորումը: Մինչև դպրոցում պարապմունքների սկսվելը առաջին դասարան ընդունվող երեխաների նախնական ուսումնասիրումը ինչպես դասարանը ճիշտ կոմպլեկտավորելու, այնպես էլ երեխաների հետ ծանոթանալու և արդյունավետ աշխատանք կազմակերպելու տեսակետից գործնական արժեք ունի:

Երեխաների այս նախնական ուսումնասիրությունը կարող է անցկացնել դպրոցի տնօրինության կողմից ստեղծված հանձնաժողովը, որի կազմում պետք է մտնեն առաջին դասարանում պարապող ուսուցիչները, տարրական բաժնի ուսմասվարը, դպրոցի բժիշկը և այլն: Աշակերտների գիտելիքների ծավալի ու դպրոց ընդունվելու համար նրանց նախապատրաստված լինելու մակարդակի մասին որոշակի գաղափար կազմելը հնարավորություն կտա ոչ միայն դասարանները ճիշտ կոմպլեկտավորել, այլև երեխաների հետ տարվող հետագա աշխատանքները նպատակային ու արդյունավետ դարձնել:

Դպրոցը երեխայի համար նոր աշխարհ է՝ նոր հետաքրքրություններով, հոգսերով ու տպավորություններով, ուրախություններով ու դառնություններով լի: Ուսուցիչն իր աշխատանքն այնպես պետք է կազմակերպի, որ առաջին օրերին երեխաների համար այդ ամենի մեջ հաճելին ավելի շատ լինի, քան տհաճը, ոգևորությունն ավելի մեծ բաժին ունենա, քան հուսախաբությունը²: Սա շատ կարևոր նշանակություն ունի ոչ միայն այս առաջին օրերի ուսուցողական դժվարին խնդիրների լուծման համար, այլև դաստիարակչական տեսակետից: Սակայն այդ չի նշանակում ամենևին, թե դասերը պետք է վերածել հաճելի ժամանցի. սովորելու աշխատանքի պատասխանատվությունը և դժվարությունը երեխաներն անպայման պետք է զգան, սակայն դրա հետ միաժամանակ պետք է նաև զգան, որ այդ աշխատանքն իրենց ուժերին ու կարողություններին

² Ա. Տեր-Գրիգորյան. Հայոց լեզվի մեթոդիկա. Երևան, 1980, էջ 32:

հասանելի է, որ ուսուցիչը դժվարին պահերին միշտ իրենց հետ է, և չկա որևէ դժվարություն, որ նրանք, աշխատելու դեպքում, չկարողանան հաղթահարել:

Աշակերտի առաջին օրերը դպրոցում պետք է հագեցված, բովանդակալից, աշխույժ, թեթև ու հաճելի լինեն, իսկ դրա համար ուսուցիչը պետք է բազմակողմանիորեն նախապատրաստված լինի, հաշվի առնի ուսումնական ժամանակի յուրաքանչյուր վայրկյանը, դասը տանի մի քանի պլանով՝ նկատի ունենալով թե՛ դաստիարակչական ու կրթական աշխատանքների և թե՛ խաղի ու աշխատանքի նպատակահարմար գուճակցումը, գրաճանաչության ուսուցման համար երեխաներին մտավոր ու ֆիզիկական տեսակետից հնարավորին չափ լավ նախապատրաստելը: Դրա համար անհրաժեշտ կլինի որոշակի աշխատանք տանել հետևյալ ուղղություններով:

Ծանոթացումը դպրոցական կարգուկանոնին անհրաժեշտ պայման է բուլորովին նոր ու անծանոթ միջավայրում երեխաների արդյունավետ աշխատանքի համար: Այս առումով ուսուցիչը պետք է նկատի ունենա հետևյալ հիմնական հարցերը, որոնք կարևոր նշանակություն ունեն աշակերտներին դպրոցին ծանոթացնելու համար³.

1) Աշակերտների տեղաբաշխում՝ ըստ նրանց առողջական տվյալների ու դպրոցական առողջապահության պահանջների:

2) Աշակերտների փոխադարձ ծանոթացումը, որը դասարանական համերաշխ կոլեկտիվի ստեղծման հիմքն է:

3) Դպրոցական կարգուկանոնի բացատրումը, որը պետք է ուղեկցվի համապատասխան ձևերի ցուցադրումով, որպեսզի երեխաների մեջ վարվեցողության այս կամ այն կանոնը դառնա կարողություն:

4) Ճիշտ նստել սովորեցնելը, որը ոչ միայն առողջապահական կանոնների պահպանման, այլև երեխաների ֆիզիկական նորմալ զարգացման և դասերին ակտիվ կերպով մասնակցելու հիմնական նախապայմաններից մեկն է:

Դպրոցական կարգուկանոնի ուսուցումը և համապատասխան կարողությունների ձևավորումը որոշակի կերպով անդրադառնում է երեխաների կամքի ու բնավորության ձևավորման վրա: Խոսքի զարգացումը ևս կարևոր նշանակություն ունի գրաճանաչության ուսուցմանը աշակերտներին նախապատրաստելու գործում, և այդ աշխատանքը պետք է ուշադրության կենտրոնում լինի:

Առաջին դասարանի աշակերտի խոսքի զարգացման համար անհրաժեշտ երեք բաղադրիչների՝ բառապաշարի, հարստացման ու կատարելագործման, խոսքի արտահայտչականության՝ առոգանության և տրոհության պահպանման և լավ պատմելու կարողության մշակման աշխատանքները պետք է իրականացնել

³ Ա. Բահաթրյան. Մայրենի լեզվի ուսուցումը տարրական դպրոցների մեջ, Երևան, 1987, էջ 13-15:

միաժամանակ, միմյանց հետ սերտորեն կապված: Իսկ դրա լավագույն միջոցը կապակցված խոսքն է՝ երեխաներին խոսեցնելը, տեսածի, լսածի ու զգացածի մասին պատմելը: Խոսելու, արտահայտվելու կամ պատմելու ընթացքում որոշակիորեն դրսևորվում է երեխայի բառապաշարը, խոսքի արտահայտչականությունն ու պատմելու կարողությունը, և այն, ինչ թերի է, ուսուցիչն ուղղում, շտկում ու կատարելագործում է կոնկրետ լեզվական նյութի վրա:

Գրաճանաչության ուսուցման համար աշակերտները նաև որոշակի լեզվական ու աշխարհաճանաչողական գիտելիքներ պետք է ունենան, տեսականորեն ու գործնականորեն պետք է նախապատրաստվեն կարդալու և գրելու մտավոր գործողությունների կատարմանը, որոշակի կարողություններ պետք է ձեռք բերեն այդ ուղղությամբ:

Լեզվական նախագիտելիքների ուսացումը, անհրաժեշտություն է և դրա վրա հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնել: Գրաճանաչության ուսուցման ընթացքում գրեթե ամեն օր ու ամեն դասի խոսք է լինում նախադասության, բառի, վանկի, միավանկ ու բազմավանկ բառերի, հնչյունի, ձայնավոր ու բաղաձայն հնչյունների, տառի, մեծատառի ու փոքրատառի, տպագիր ու ձեռագիր տառերի և այլ լեզվական հասկացությունների մասին, որոնք, անկասկած, երեխաների համար պետք է հասկանալի լինեն: Լեզվական այդ հասկացությունների մասին երեխաները գաղափար պետք է կազմեն նախապատրաստական շրջանում:

«Այբբենարան»-ում տրված թեմատիկ, առարկայական և բառ- նկարների օգնությամբ երեխաներին գաղափար ենք տալիս խոսքի կամ ամբողջական պատմության», նախադասության ու բառերի մասին, այդ լեզվական անվանումները կապելով կոնկրետ հասկացությունների յուրացման հետ, որպեսզի դրանցից յուրաքանչյուրը որոշակի բովանդակություն ու իմաստ ստանա և հեշտությամբ մտապահվի: Առանձնապես օգտակար են նախադասությունները բառերի բաժանելու, առաջադրված բառերով նախադասություններ կազմելու, ինքնուրույն կերպով նախադասություններ ու բառեր ասելու վարժությունները⁴:

Բառի մասին հասկացություն տալուց հետո՝ գաղափար պետք է տալ նաև վանկի՝ բառի արտասանական միավորների կամ մասերի վերաբերյալ: Այս կապակցությամբ էլ երեխաները կձանոթանան միավանկ և բազմավանկ բառ հասկացություններին:

Վանկից անցում է կատարվում հնչյունին, որպեսզի հետագայում բոլոր վերլուծությունները մինչև լեզվական տարրական մասնիկների տարբերակումը հասցնելու հնարավորություն ստեղծվի, և հող նախապատրաստվի գրաճանաչության

⁴ Ա. Տեր-Գրիգորյան, Աշխատանք այբբենարանով, Երևան, 1979, էջ 19:

ուսուցման համար: Սկզբում գաղափար է տրվում վանկի, ապա նաև բառի մեջ եղած հնչյունների մասին, իսկ ավելի ուշ երեխաներին պետք է սովորեցնել տարբերակել հնչյուններն ըստ արտասանության երկարության կամ ժամանակի, ըստ ձայնի և աղմուկի հարաբերության: Ըստ որում, երեխաները պետք է կարողանան տարբերել երկար արտասանվող և շատ ձայն ունեցող ձայնավոր և կարճ արտասանվող ու քիչ ձայն ունեցող բաղաձայն հնչյունները, դրանք արտահայտել գծային մոդելների վրա՝ սկզբում միայն հնչյունների քանակը, իսկ ապա նաև տեսակը նշելով: Ամբողջ վերլուծության շղթան նախադասությունից մինչև հնչյուն տանող հաջորդականությամբ այսպիսի պատկեր կունենա գծային մոդելով արտահայտելիս:

Գրելու ուսուցմանը երեխաներին նախապատրաստելը ևս կարևոր նշանակություն ունի գրաճանաչության ուսուցման համար: Գրաճանաչություն ասելով հասկանում ենք ոչ միայն հնչյունների գիտակցումն ու դրանց համապատասխան տառերի ճանաչումը, այլև սովորած տառերը գրելը, այսինքն՝ լսած հնչյունն իր համապատասխան տառով նշանագրելը, տառերը համադրելով բառեր ու նախադասություններ ստանալը:

Գրելու աշխատանքին վարժեցնելու համար ամենից առաջ պետք է զարգացնել աջ ձեռքի դաստակի ու մատների մանր-մկանային համակարգը: Առանց դրա երեխան ի վիճակի չի լինի գրելու համար անհրաժեշտ նուրբ ու չափավորված շարժումներ կատարելու, ձեռքի մկանները չեն կարողանա զգայական գրգիռների միջոցով ուղեղի հաղորդած տեսողական պատկերները նույնությամբ վերարտադրել՝ պահպանելով առաջադրված պատկերների նմանությունը, համաչափությունը, թեքությունն ու գեղեցկությունը: Գրելու աշխատանքին նախապատրաստվելը, ընդհանրապես լսողական, լեզվաշարժողական, տեսողական և մկանահողային կինեսթետիկ ասոցիացիաների մշակման աշխատանքի նախապատրաստում է, որպիսին, ըստ եռության, մարդկային խոսքն է՝ թե՛ բանավորը և թե՛ գրավորը:

Կարդալու նախապատրաստումը ևս կարևոր աշխատանքներից մեկն է և այս շրջանին առանձնահատուկ: Մինչև վերջերս կարդալու ավգորիթմի ձևավորմանն անդրադառնում էին միայն այբբենական շրջանում, երբ առաջին խումբ տառերի ուսուցումից հետո հնարավոր էր լինում դրանցից բառեր կազմել ու կարդալ: Սակայն այժմ կարդալու մտավոր գործողությանը երեխաներին պետք է վարժեցնել դեռևս նախապատրաստական շրջանում՝ հիմք ունենալով բառերի գծային մոդելներն ու վանկային կորերը:

2. Նախաալբեյնական շրջանի վերջում աշակերտների ձեռք բերած գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների սահմանները

Գրաճանաչության ալբեյնական շրջանն արդյունավետ իրականացնելու համար երեխաները նախաալբեյնական շրջանի վերջում պետք է՝

- գաղափար ունենան պատմության, նախադասության, բառի, վանկի, հնչյունի (ձայնավոր, բաղաձայն) մասին և այդ եզրույթները գործածեն խոսքում,
- պարզագույն խորհրդանշանային գնականության միջոցով (գծապատկեր) կարողանան ներկայացնել նա- խադասությունը, բառը, վանկը, տառը,
- ձայնավոր և բաղաձայն հնչյունները տարբերակեն և գույների միջոցով դրանք արտահայտեն գծապատկերում,
- գիտակցեն ձայնավորի դերը վանկակազմավորման գործում,
- ունենան որոշակի բառապաշար և մտքերն ինքնուրույն կապակցված խոսքով ներկայացնելու (2–3 նախադասությամբ) կարողություն, • ձեռքերը նախապատրաստված լինեն գրելուն,
- ունենան ներկելու, նկարելու, որոշակի գծային սահմանների մեջ հանձնարարվող գործողությունները կատարելու կարողություններ,
- կարողանան գրել հայերենի տառերի պարզ մասնիկները՝ ըստ նրանց չորս տեղադրության⁵:
Ունկնդրում և խոսք. Պետք է.
 - կարողանան ուսուցչի կարդացած կամ պատմած փոքրածավալ հեքիաթները, պատմվածքները, բանաստեղծություններն ունկնդրել և ուսուցչի հարցերի օգնությամբ վերարտադրել,
 - անգիր իմանան և արտահայտիչ արտասանեն սովորած բանաստեղծությունները, հանելուկները, շուտասելուկները,
 - կարողանան մանկական թեմաներով նկարների շուրջ մտքով իրար հետ կապված 2–3 նախադասություն կազմել, որոշել նախադասության կազմի մեջ մտնող բառերի քանակը (ուսուցչի հարցերի օգնությամբ), • կարողանան պատմել ըստ տեսածի, ըստ ունկնդրածի, ըստ հիշողության, ըստ նկարի,
 - կարողանան խաղալիքների և նկարների միջոցով բառերը խմբավորել ըստ ընդհանրացնող անունների (խաղալիքներ, սպասք, ծաղիկներ և այլն) և ըստ նրանց հատկանիշների (փայտից է, քաղցր է, հոտավետ է և այլն), ըստ պիտանիության ոլորտի

⁵ Գյուլամիրյան. Ջ., Մայրենիի տարրական ուսուցման մեթոդիկա, Ե., 2015, էջ 38-49

(ուստելու համար Է, խմելու համար Է և այլն), ըստ նյութի տեսակի (փայտից Է, ապակյա Է) և այլ

3. Գրաճանաչության նախաայբբենական շրջանի դասերին ներկայացվող մանկավարժամեթոդական պահանջները

Գրաճանաչության նախաայբբենական շրջանի պարապմունքները կառուցվում են՝ հաշվի առնելով դպրոց նոր ընդունված երեխաների տարիքային առանձնահատկությունները, հոգեկան գործընթացների, մասնավորապես ուշադրության, մտածողության և հիշողության առանձնահատկությունները. երեխաները երկար ժամանակ չեն կարող լսել, զբաղվել միևնույն գործողությամբ, արագ հոգնում են և այլն: Նախաայբբենական շրջանի դասի հիմնական մեթոդական շղթան (շղթայի քայլերն իրականացվում են 2 դասաժամի ընթացքում).

1. կազմակերպական պահ.
2. տնային աշխատանքի ստուգում.
3. ֆիզկուլտ դադար.
4. անցած ուսումնական նյութի կրկնություն, ամրակայում.
5. հանձնարարված թեմայի կամ թեմատիկ նկարների շուրջ հարցազրույց.
6. շարժուն խաղեր.
7. հնչյունային վերլուծություն, նոր նյութի հաղորդում.
8. դիդակտիկ և հետաքրքրաշարժ խաղեր.
9. նոր նյութի ամրակայում, մարզողական վարժություններ.
10. մատները գրելուն նախապատրաստող վարժություններ.
11. գրում.
12. ամփոփում⁶

Գրաճանաչության նախաայբբենական շրջանի կարևոր խնդիրներից Է նաև գրելու նախապատրաստումը: Այդ աշխատանքներում կարևորվում են.

- մատների մանր ֆալանգների ամրացումը,
- ձեռքի դաստակի մարզումը,
- տեսողական հիշողության զարգացումը,
- գրելու ժամանակ հիգիենայի կանոնների կարևորության գիտակցումն ու դրանց պահպանման ունակության մշակումը,
- տետրի մեջ կողմնորոշվելու կարողության մշակումը,

⁶ Գյուլամիրյան. Ջ., Մայրենիի տարրական ուսուցման մեթոդիկա, Ե., 2015, էջ 38-49

- ուրվագծերով տրված նկարների գունավորում առանց սահմաններն անցնելու,
- ձախից աջ գրության ապահովումը,
- հայերենի հիմնական տառամասնիկները գրելու կարողության մշակումը: Այս խնդիրների լուծումը պիտի սկսել նկարչությունից, ծեփից, ապլիկացիայից և մատների մանր ֆալանգների ամրացման, դաստակի մարզման վարժություններից:

Սովորաբար երեխաները սիրում են նկարել և շատ են նկարում: Սակայն նպատակային նկարչությունն ունի իր խնդիրները.

- անհրաժեշտ է երեխաներին սովորեցնել գունավորել նկարն` առանց տրված պատկերների սահմաններն անցնելու` առաջարկելով նախ` մեծ, ապա` փոքր պատկերներ,

- մշակել ձեռքի` ձախից աջ գնացող շարժումներով, առանց տետրը շարժելու մեկ ուղղությամբ ներկելու ունակություն,

- սովորեցնել մատիտը ճիշտ բռնել,

- նկարչական տետրը դնել սեղանին թեքությամբ և պահպանել տետրից աչք ընկած տարածության սահմանը:

4. Դասի պլան

Առարկա – Մայրենի

Դասարան- Առաջին

Դասի թեմա - **Հնչյունային լսողությունը որպես գրաճանաչության գործընթացի արդյունավետության գրավական**

Դասի տիպը – Հաղորդման

Դասի հիմնական նպատակները.

- Ծանոթացնել տարբեր հնչյունների արտասանությանը

- Կարողանալ որոշել հնչյունի տեղը բառի մեջ

- Ամրապնդել նախալքբենական շրջանում ձեռք բերած գիտելիքները /պատմություն-նախադասություն-բառ-վանկ-հնչյուն շղթայի ամրապնդում, ձայնավոր և բաղաձայն հնչյունների տարբերակում, միավանկ և բազմավանկ բառերի իմացություն, պարզ գծապատկերների կառուցում/

Սոցիալական նպատակները.

- Դաստիարակել սեր մայրենի լեզվի և գրի նկատմամբ Ձևավորել ընկերասիրություն և հանդուրժողականություն խնդիրները.

- Բանավոր խոսքի զարգացում, բառապաշարի հարստացում նոր բառերով և բառակապակցություններով

- Համագործակցելով աշխատելու կարողության ձևավորում

Կահավորումը - թեմատիկ նկարներ, ծրարներ, ջրաներկ, վրձին, համակարգիչ և մեծ էկրան, սպիտակ թղթեր

Օգտագործող մեթոդներ - Խաղային տեխնոլոգիաներ, զույգերով աշխատանք, խճանկար, մտազրոհ, կանխագուշակում

Ընթացքը` Խիկ համակարգով

Խթանման փուլ աշակերտների հետ ուսուցիչը արտասանում է որոշակի հնչյուններ և ցուցադրում է դրանց արտաբերման առանձնահատկությունները:

Իմաստի ընկալման փուլ Արտասանված հնչյուններով կազմված բառերի հարցում երեխաներից:

Այս փուլում կանցկացվի նաև դիդակտիկ խաղ` Բնակեցրո՛ւ կենդանիներին, Հավաքի՛ր ծաղիկը, Այն ո՞վ է կանչում, Բառաշղթա և այլն: Մինչ խաղն սկսելը վերհիշել ձայնավոր և բաղաձայն հնչյունները: Աշակերտները պետք է փորձեն ճիշտ տեղում փակցնել նկարը` նախօրոք որոշելով հնչյունի տեղը տվյալ բառում: Այնուհետև այդ բառերը կտեսակավորեն` ըստ նրանում պարունակվող վանկերի: Խաղն ամփոփելուց հետո, անցնում ենք Այբբենարան դասագրքի 31-րդ էջի նկարի ցուցադրման մեծ

Եկրանով: Աշակերտները, նախադասություն կազմելով, կպատմեն, թե ինչ են տեսնում նկարում: Բոլորի խոսքը լսելուց հետո,ակտիվ աշակերտներից որևէ մեկը կպատմի նկարը: Այնուհետև, վերհիշելով պատմություն-նախադասություն-բառ-հնչյուն շղթան,աշակերտները պատմությունից դուրս կբերեն նախադասություններ, նախադասությունից՝ բառեր և կգծեն գծապատկերները:

Կշռադատման փուլ Մտագրոհի միջոցով աշակերտները կասեն գ-ս, լ-ր, ձ-ծ, շ-ս, հնչյուններով սկսվող անուններ՝ մարդկանց, գետերի, քաղաքների, կենդանիների և այլն:

Եզրակացություն

Այսպիսով, գրաճանաչության ուսուցման նախապատրաստական շրջանի հիմնական նպատակը երեխաներին միասնական դասարանական կոլեկտիվի մեջ կազմակերպելը և կարդալ ու գրել սովորելու աշխատանքի համար նրանց տեսականորեն ու գործնականորեն, հոգեբանորեն ու ֆիզիկապես նախապատրաստելն է: Աշակերտների ծանոթացումը դպրոցական կարգուկանոնին, երեխաների խոսքի զարգացումը, տեսողության, լսողության, կինեսթետիկ զգացողության և ուշադրության մշակումը, գրելու համար ձեռքի նախապատրաստումը, կարդալու սկզբնական կարողության ձևավորման համար անհրաժեշտ նախադրյալների ստեղծումը, աշխարհաճանաչողական տարրական տեղեկությունների հաղորդումը, աշակերտների ուսումնասիրումը, դասարանական միասնական կոլեկտիվի ստեղծումը և այլն:

Ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների արդյունավետության ապահովման համար կարևոր նշանակություն ունի դասարանի ճիշտ կոմպլեկտավորումը: Մինչև դպրոցում պարապմունքների սկսվելը առաջին դասարան ընդունվող երեխաների նախնական ուսումնասիրումը ինչպես դասարանը ճիշտ կոմպլեկտավորելու, այնպես էլ երեխաների հետ ծանոթանալու և արդյունավետ աշխատանք կազմակերպելու տեսակետից գործնական արժեք ունի:

Գրաճանաչության ուսուցման համար աշակերտները նաև որոշակի լեզվական ու աշխարհաճանաչողական գիտելիքներ պետք է ունենան, տեսականորեն ու գործնականորեն պետք է նախապատրաստվեն կարդալու և գրելու մտավոր գործողությունների կատարմանը, որոշակի կարողություններ պետք է ձեռք բերեն այդ ուղղությամբ:

Գրելու ուսուցմանը երեխաներին նախապատրաստելը ևս կարևոր նշանակություն ունի գրաճանաչության ուսուցման համար: Գրաճանաչություն ասելով հասկանում ենք ոչ միայն հնչյունների գիտակցումն ու դրանց համապատասխան տառերի ճանաչումը, այլև սովորած տառերը գրելը, այսինքն՝ լսած հնչյունն իր համապատասխան տառով նշանագրելը, տառերը համադրելով բառեր ու նախադասություններ ստանալը:

Նախաայբբենական փուլի հիմնական նպատակը երեխաներին աստիճանաբար ուսումնական գործընթացի մեջ ներգրավելն է, աննկատ կերպով նրանց ավելի ու ավելի բարդ առաջադրանքներ կատարելուն նախապատրաստելը և, միաժամանակ, նրանց մտածողության զարգացումն է, ստեղծագործական ունակությունների բացահայտումը, ճանաչողական հետաքրքրությունների խթանումը:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Բահաթրյան Ա. . Մայրենի լեզվի ուսուցումը տարրական դպրոցների մեջ. Երևան, 1987:
2. Գյուլամիրյան Ջ., Կարդալու տարրական կարողությունների և խոսքի զարգացումը տարրական ասարաններում, Երևան 1998:
3. Գյուլամիրյան. Ջ., Մայրենիի տարրական ուսուցման մեթոդիկա, Ե., 2015
4. Գյուլամիրյան Ջ., Վեց տարեկանների ուսուցման առանձնահատկությունները առաջին դասարանում, Երևան 1986:
5. Հայ մանկավարժներ. Գիրք Բ. Երևան, 1961:
6. Տեր-Գրիգորյան Ա., Աշխատանք այբբենարանով, Երևան, 1979:
7. Տեր-Գրիգորյան Ա., Գրականության մեթոդիկա, Երևան, 1968:
8. Տեր-Գրիգորյան Ա., Քերականության դասը տարրական դասարաններում, Երևան 1971:
9. Տեր-Գրիգորյան Ա., Ա.Սիմոնյան, Ընթերցանության դասը տարրական դասարաններում, Երևան 1974:
10. Տեր-Գրիգորյան Ա. . Հայոց լեզվի մեթոդիկա. Երևան, 1980: